

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Николай Запринов Арабаджийски -
щатен преподавател в Нов български университет

за дисертационен труд на тема: "**Менторството в обучението на служителите в публичната администрация**" за получаване на образователната и научна степен "доктор" по научна специалност "Организация и управление извън сферата на материалното производство (мениджмънт в публичната сфера)" в професионално направление 3.7. Администрация и управление и област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки

Автор на дисертационния труд:

Цветелина Иванова Бельовска - докторант на самостоятелна подготовка в катедра "Национална сигурност и публична администрация" на Правно-исторически факултет при ЮЗУ "Неофит Рилски" - гр. Благоевград

Основание за написване на становището:

Участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 3143/22.11.2017 г. на Ректора на ЮЗУ "Неофит Рилски" – гр. Благоевград

I. Представени документи за становище

За изготвянето на становището са представени:

1. Дисертационен труд на тема "**Менторството в обучението на служителите в публичната администрация**", разработен от докторанката на самостоятелна подготовка **Цветелина Иванова Бельовска**. Трудът е с общ обем от 204 стандартни машинописни страници.
2. Автореферат на дисертационния труд, с общ обем от 39 страници.
3. Публикации на докторантката по темата на дисертационното изследване - *седем броя* (шест на български и една на руски език).

II. Оценка на представената документация

Представената документация е достатъчна по обем и съдържание. Дисертационният труд е представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено провело обучението на докторантката – катедра "Национална сигурност и публична администрация" на Правно-исторически факултет при ЮЗУ "Неофит Рилски" - гр. Благоевград. Трудът съдържа: *въведение, три глави, заключение, библиография, приложения и указател на съкращенията.*

Авторефератът отразява цялостно съдържанието и резултатите от проведеното дисертационно изследване, като включва:

- *обща характеристика на дисертационния труд* - актуалност на темата, популярност и изследвания по темата, целта и задачите на изследването, работна хипотеза и подтези, обект, предмет и обхват на изследването, ограничения в обхвата на изследването, методология и използвани източници,
- *съдържание на дисертационния труд;*
- *приноси на изследването* - теоретико-методологични и научно-приложни;
- *публикации свързани с дисертационното изследване.*

Публикациите на докторантката са по темата на дисертационното изследване и са отпечатани в реферирани научни издания.

III. Актуалност на дисертационния труд

Темата на дисертационното изследване "**Менторството в обучението на служителите в публичната администрация**" е актуална и значима. Във *въведението* докторантката е формулирала причините за нейното разработване. Като основни причини се открояват:

- необходимостта да се дефинират и анализират специфични компоненти на приложението на *системи за менторски отношения* в публичната администрация;
- необходимостта да се дефинират *добри практики в разработването на системи за менторски отношения* в публичната администрация и държавно-членки на Европейския съюз, в контекста на ефективния публичен мениджмънт;
- възможността *резултатите от изследването да се приложат на практика от държавните органи*, с оглед усъвършенстване на техните структури, мениджмънта на човешките, материалните и финансовите им ресурси.

IV. Компетентност на докторанта в научната област

Докторантката на самостоятелна подготовка **Цветелина Иванова Бельовска** притежава необходимата компетентност в научната област 3. Социални, стопански и правни науки и професионалното направление 3.7. Администрация и управление.

През 2007 г. завършва бакалавърска програма "Международни отношения", със специализация "Регионална политика" и професионална квалификация "Политолог" в Нов български университет/НБУ/, като придобива образователно-квалификационната степен "бакалавър".

През 2009 г. завършва магистърска програма "Международни отношения" в НБУ, като придобива образователно-квалификационната степен "магистър".

През 2017 г. завършва специалност "Право" в ЮЗУ "Неофит Рилски" - гр. Благоевград.

От 2006 г. **Цветелина Бельовска** работи в Областна администрация на Софийска област, като заема длъжността началник отдел "Държавна собственост".

От 17.03.2016 г. е зачислена, като докторант на самостоятелна подготовка и се обучава в докторска програма "Организация и управление извън сферата на материалното производство (мениджмънт на публичната сфера)" в ЮЗУ "Неофит Рилски" - гр. Благоевград.

Докторантката е изпълнила дейностите по обучението си в докторската програма и успешно е положил изпитите, определени в индивидуалния учебен план. Същата притежава задълбочени теоретични знания по научната специалност "Организация и управление извън сферата на материалното производство (мениджмънт в публичната сфера)" и способности за провеждане на самостоятелни научни изследвания. Нейната професионална и методическа компетентност се констатира, вследствие на подготовката и обучението ѝ в докторската програма.

V. Аналитична характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд отговаря на изискванията регламентирани в чл.27, ал.2 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Във въведението ясно са формулирани *целта на изследването, задачите за нейното постигане, обекта и предмета на изследване, неговия обхват, основна хипотеза и подтези, методите, които са използвани и източниците за набиране на емпирична информация.*

Целта на изследването е, на основата на анализа и оценката на съществуващата теория и практика в публичната администрация, да се предложат възможности за ефективно приложение на менторските отношения в Република България, в контекста на ефективния публичен мениджмънт и като елемент от реализация на "Стратегия за развитие на държавната администрация 2014-2020".

За постигането на тази цел са решени 10 изследователски задачи.

Обект на изследването са обучението в публичната администрация, формите, методите и техниките на обучението, възможностите за разработване и приложение на програми за менторски отношения.

Предмет на изследването са менторските отношения в публичната администрация, като елемент за повишаване на ефективността на управлението на човешките ресурси.

Обхватът на изследването е:

- *времеви - обхващащ периода от 2006 г. до 2017 г.;*
- *териториален – публични институции в Република България и в страни-членки на Европейския съюз.*

В дисертационния труд е направен опит да бъде защитена основна хипотеза, че: „Разработването и приложението на системи за менторски отношения в институциите от публичната сфера подобрява ефективността на управлението на човешките ресурси.“

В Глава първа са представени и анализирани теоретико-методически постановки относно същността на обучението на човешките ресурси в публичната администрация. На базата на извършен анализ на известни литературни източници са посочени възприетите за нуждите на дисертационното изследване работни определения за „обучение на човешките ресурси в публичната администрация“, „методи за обучение“, „система за обучение“, „менторство“, „менторски отношения“, „коучинг“, „консултиране“, „наставничество“. Изведени са компонентите на приложението на програмите за менторските отношения в българската публична администрация, заложи в „Стратегия за развитие на държавната администрация 2014-2020 г.“ Направени са обобщени изводи, че „менторството и менторските отношения са управленски инструменти с широко приложение и популярност в организациите от бизнес-сферата и са все още слабо използвани и изследвани в публичната администрация“ и, че са налице „стратегически предпоставки за развитие и приложение на системи за менторски отношения в публичната сфера.“

В Глава втора е извършен анализ на менторството в публичната администрация. Изследват се нагласите за неговото прилагане в общинските администрации, като са представени резултати от анкетно проучване, проведено през 2016 г. със 167 служители в общинските администрации в гр. Гълъбово, гр. Девин, гр. Карлово и гр. Банско. Констатира се, като обобщени изводи „позитивни нагласи към разработването и приложението на менторството в управлението и развитието на човешките ресурси“ и „недобротото познаване на неговите предимства“.

В Глава трета се представят авторови идеи за разработване и развитие на програмите за менторски отношения в публичната администрация. Приносен момент са конкретните предложения за „примерна програма за менторски отношения“ и „компетентностен модел на ментор“. Направен е обобщен извод, че „превърщането

на организацията в „самообучаваща“ се такава ще е възлов фактор в устойчивото развитие на публичния сектор“.

Библиографската справка на използваните източници включва общо 179 източника. Тя е структурирана в четири основни раздела: литературни източници на български език - общо 120 заглавия, литературни източници на английски език – 41 заглавия; нормативни, стратегически документи, анализи, доклади и отчети - общо 11 и интернет източници - 7 бр. В дисертацията има посочени 4 приложения, 18 таблици, 4 фигури и 13 графики.

Дисертационният труд съдържа *научни и научно-приложни резултати*, които представляват оригинален принос в науката. Той показва, че докторантката притежава задълбочени теоретични знания в изследваната предметна област.

Като цяло целите на дисертационното изследване са постигнати. Заявената основна хипотеза е доказана. Извършените контрентни теоретични и приложни изследвания доказват и заявените от докторантката две подтези, че: „*управлението на човешките ресурси в публичната администрация изпитва необходимост от приложение на иновативни управленски инструменти, доказали своята ефективност в практиката, както в чужди страни, така и в бизнес организации*“ и, че „*подобряването на обучението на служители чрез менторските програми води до повишаване на общата ефективност на управлението на човешките ресурси*“.

Дисертационният труд има не само теоретична, но и практико-приложна насоченост. Резултатите от него се съпровождат с авторови *идеи, мнения и предложения*, направени на базата на изведени *изводи и заключения*.

В наукознанието високо се оценява всеки опит да се изведе, да се формулира, да се определи ново начало, нова парадигма в научното познание, стига за това да има социални потребности и сериозни научни основания. Такива са налице в дисертационното изследване на **Цветелина Бельовска**.

VI. Научни приноси на дисертационния труд

В *автореферата* на дисертационния труд докторантката посочва 6 научни приноси. Като основни теоретико-методологични приноси могат да бъдат открити три от тях:

- Идентифицираните иновативни управленски инструменти, доказали своята ефективност в практиката в областта на управлението на човешките ресурси в публичната администрация;
- Разработеният теоретичен апарат за синтез на същността и значението на обучението на служители в публичната администрация;
- Развитият подход за анализ на бариерите пред приложението на менторските програми в публичната администрация.

VII. Практико-приложни приноси на дисертационния труд

Те се заключават в 5 авторови предложения, подкрепени с конкретни аргументи. Като основни научно-приложни приноси могат да бъдат открити три от тях:

- Предложеният вариант на методология за развитие на програма за менторски отношения, тяхното класифициране и въвеждане в практиката;
- Разработеният и представен авторски вариант на компетентностен модел при реализацията на менторски програми;
- Предложените видове компетенции на менторите.

VIII. Критични бележки и препоръки

Като цяло изследването отговаря напълно на изискванията на дисертационен труд и не се констатира съществени пропуски. Към оформлението и съдържането му, както и към докторантаката могат да бъдат направени следните **бележки и препоръки**:

1. Съществува видим *дисбаланс в обема на отделните глави* – първа глава е с обем от 79 стр., втора глава е с обем от 32 страници и трета глава е с обем от 69 стр.
2. В дисертационното изследване *не е иницизирана в достатъчна степен научна дискусия и критична полемика с други автори*, изследвали отделни проблеми на менторството в обучението на служителите в публичната администрация.
3. Препоръчвам на докторантката **Цветелина Бельовска** да *продължи да работи в областта на тази научна проблематика*, като разшири своите научни изследвания, а резултатите от тях да публикува в специализирани научни издания.

Посочените **бележки и препоръки** не намаляват достойнствата на дисертационното изследване. Прецизността на авторката при написание му се откроява не само по отношение на систематизирана информация, литературни и други източници, факти и резултати, но и по начина на лексическото им поднасяне.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

1. Докторантката **Цветелина Иванова Бельовска** е изпълнила изискванията на чл.6 от Закона за развитие на академичния състав в Република България /ЗРАСРБ/, на чл.24 и чл.25 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България /ППЗРАСРБ/, както и на чл.51 и чл.52 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ "Неофит Рилски" – гр. Благоевград за присъждане на образователната и научна степен "доктор".

2. Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Трудът показва, че **Цветелина Иванова Бельовска** притежава задълбочени теоретични знания от професионалното направление 3.7. Администрация и управление и способности за провеждане на самостоятелни научни изследвания.

3. Давам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА на дисертационния труд "**Менторството в обучението на служителите в публичната администрация**", разработен от докторантката на самостоятелна подготовка **Цветелина Иванова Бельовска**, като ПРЕДЛАГАМ да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен "доктор" по научната специалност "Организация и управление извън сферата на материалното производство (мениджмънт в публичната сфера)" в професионалното направление 3.7. Администрация и управление.

20.12.2017 г.

Изготвил становището:

София

Проф. д-р Николай Арабаджийски